

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра експертизи товарів та послуг

Допущено до захисту

В. о. зав. кафедри експертизи товарів та послуг

Доц. Т.А. Кунділовська _____

« _____ » _____ 2015 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 8.050303 Експертиза товарів та послуг за програмою
«Експертиза товарів та послуг: експертиза якості товарів та захист
прав споживачів»

з теми:

ТОВАРОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО
АСОРТИМЕНТУ ТА ЕКСПЕРТИЗА ПАРФУМЕРНИХ ВИРОБІВ

Виконала: студентка 2 курсу магістратури,
групи 9, спеціальності

8.03051003 «Експертиза товарів та послуг»
(шифр і назва спеціальності)

Неруца Л. В.

(прізвище та ініціали)

Керівник канд. техн. наук, доцент

Захарчук В. Г.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Ногіна С. В.

(прізвище та ініціали)

Одеса 2016 року

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЕКСПЕРТИЗИ ПАРФУМЕРНИХ ТОВАРІВ	7
1.1. Товарознавчі складові розвитку ринку парфумерних товарів в Україні	7
1.2. Визначення номенклатури показників споживчих властивостей для експертизи якості парфумерних товарів.....	14
1.3. Аналіз факторів, що впливають на формування якості та споживчих властивостей	25
1.4. Вимоги до якості парфумерних товарів.....	32
Висновки до Розділу 1	35
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРТИЗА ПАРФУМЕРНИХ ТОВАРІВ	37
2.1. Об'єкти досліджень.....	37
2.2. Методи досліджень	47
2.3. Особливості експертизи парфумерних товарів.....	54
2.4. Вдосконалення методики проведення товарознавчої експертизи парфумерно-косметичних товарів.....	65
2.4.1. Аналіз передумов для вдосконалення методики проведення товарознавчої експертизи парфумерно-косметичних товарів	65
2.4.2. Методики проведення товарознавчої експертизи парфумерних товарів	69
Висновки до Розділу 2	85
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ АСОРТИМЕНТУ ТА ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПАРФУМЕРНИХ ТОВАРІВ	88
3.1. Класифікація сучасного асортименту парфумерних виробів.....	88
3.2. Експертна оцінка якості парфумерних виробів.....	101
3.3. Аналіз факторів, які впливають на конкурентоспроможність товарів ..	112
3.4. Оцінка конкурентоспроможності парфумерних товарів.....	105

Висновки до Розділу 3	121
ВИСНОВКИ	122
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	125
ДОДАТКИ	132

ВСТУП

Український ринок парфумерних товарів останніми роками динамічно зростає і вже сьогодні займає значну частку на товарному ринку України.

Якість запаху є головною властивістю парфумерної продукції, від якої залежить і ціна товару, і його конкурентоспроможність, та, зрештою, попит споживачів та рівень реалізації на ринку. Питання якості парфумерних товарів завжди є актуальним, оскільки ці товари контактують зі шкірою людини та безпосередньо впливають на стан здоров'я людини.

Дуже важливо встановити відношення асортименту продукції, що виробляється, зі сформованими потребами населення. Це дозволить створити необхідний асортиментний мінімум. Формування асортименту за цією схемою дозволить створити дизайн, моделювання та проектування нових форм та оформлення парфумерних виробів.

В умовах ринкової економіки боротьба за споживача на внутрішньому і зовнішньому ринках вимагає виробництва конкурентоздатного парфумерного товару. Однією з головних характеристик асортименту є конкурентоспроможність. Адже ж конкурентоспроможність – це найважливіша комплексна ринкова характеристика товару, це його здатність бути проданим на конкретному ринку в певні терміни за наявності аналогічних товарів-конкурентів.

Отже, основні аспекти товарознавчої експертизи парфумерних товарів та проблема всебічного вивчення з дослідженням його видових, кількісних та якісних характеристик є достатньо актуальними питаннями для вирішення в межах даної дипломної роботи.

Саме тому тема дипломної роботи є на даний час досить **актуальною**.

Метою даної дипломної роботи є товарознавчий аналіз споживчих властивостей парфумерних товарів, особливостей проведення експертизи якості, чинників формування асортименту парфумерних товарів та вдосконалення методики проведення товарознавчої експертизи парфумерних товарів.

Реалізація поставленої мети здійснювалась шляхом вирішення наступних **завдань**:

- визначення основ формування сучасного асортименту парфумерних товарів на ринку України;
- визначення критеріїв якості парфумерних товарів для проведення експертизи якості;
- аналіз факторів, що впливають на формування споживчих властивостей парфумерних товарів;
- надання характеристики об'єкту та застосування основних методів при проведенні основного етапу експертизи якості;
- проведення експертизи із застосуванням експертного методу;
- вдосконалення методики проведення товарознавчої експертизи парфумерних товарів;
- визначення конкурентоспроможності парфумерних товарів.

Об'єктом дослідження є парфумерні вироби.

Предметом дослідження є асортимент, споживчі властивості та експертиза парфумерних товарів.

Наукова новизна дипломної роботи полягає у вирішенні товарознавчих завдань, пов'язаних із організацією експертизи, дослідженням асортименту, вдосконаленням методики проведення товарознавчої експертизи парфумерних товарів та визначенням конкурентоспроможності парфумерних товарів.

Практична цінність дипломної роботи полягає у виявленні закономірностей формування асортименту парфумерних товарів на ринку; визначенні споживчих переваг щодо асортименту та споживчих властивостей парфумерних товарів, вдосконаленні методики проведення товарознавчої експертизи парфумерних товарів та проведенні оцінки конкурентоспроможності.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в області товарознавства, експертизи, тощо. В процесі дослідження використані

традиційні способи та засоби економічного аналізу (табличного, порівняння, групування, графічний), стандартні методи визначення показників якості скляного посуду, обробка матеріалів з використанням персональних ЕОМ.

Апробація результатів дослідження. За матеріалами дипломної роботи опублікована стаття у збірнику ОНЕУ – «Науковому віснику» – «Товарознавча експертиза парфумерних товарів в контексті вимог європейських стандартів» № 12 (232), стор.81.

Структура роботи: Магістерську роботу викладено на 132 сторінках, що складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, а також 9 рисунків та 19 таблиць.

ВИСНОВКИ

1. В результаті дослідження ринку парфумерних товарів, встановлено, що український ринок парфумерних товарів є одним з найбільш містких і перспективних серед інших. На сучасному етапі для вітчизняних виробників головними завданнями є поліпшення якості та розширення асортименту продукції, підвищення її конкурентоспроможності. Зі зростанням купівельної спроможності населення на ринку і далі буде спостерігатися тенденція до зміни структури продажу парфумерних товарів з переважанням селективної продукції, середньої за ціною. Отже, динамічний розвиток українського парфумерного ринку продовжується, і темпи зростання дають змогу прогнозувати значне збільшення його місткості в майбутньому. Фінансова криза не вплинула на ринок парфумерних товарів.. У нових умовах підвищилась лояльність кінцевих споживачів до продуктів, до парфумерних брендів. Споживачі уважніше аналізують й відповідність рекламних гасел реальної ефективності пропонованих засобів, і відповідність ціни якості.

2. Виявлено, що на формування якості та споживчих властивостей парфумерних виробів впливають такі фактори: сировинні матеріали, технологія виготовлення, укупорювання та упакування парфумерних виробів. Основою парфумерного виробу – є духмяні речовини, які поділяються на натуральні та синтетичні. Основну долю в композиціях сучасних парфумів складають синтетичні запашні речовини, до того ж найбільше реакційноздатні: альдегіди, кетони. Усе це привело до підвищеної хімічної нестійкості парфумерних композицій.

Вимоги до якості парфумерних товарів поділяють на дві групи:

- вимоги до їх складу;
- вимоги до зовнішнього вигляду.

3. Розглянуто номенклатуру споживчих властивостей парфумерних товарів, до яких входять функціональні властивості, властивості надійності, ергономічні, естетичні, екологічні властивості, властивості безпеки. Виявлено,

що вимоги до якості парфумерних товарів поділяють на дві групи: вимоги до складу та вимоги до зовнішнього вигляду, отже якість парфумерних товарів закладається на різних стадіях, починаючи з ідеї створення парфумів і до їх фасування та упаковки.

4. За результатами оцінки якості за органолептичними показниками досліджених зразків парфумерних виробів встановлено ознаки якісної фірмової парфумерії: зовнішній вигляд; колір; запах; чіткість інформації та дизайн упаковки.

За результатами оцінки якості за фізико-хімічними показниками встановлено, що стійкість запаху парфумерної води відповідає вимогам ДСТУ 4710-2006 і становить для: J'adore — Dior – 60 год., La vie est belle від Lancôme – 50 год., Chanel Coco Mademoiselle – 58 год., Burberry Weekend For Women – 52 год., Creed Iris Tubereuse – 49 год., Escada Magnetism – 59 год., Flower in the Air – 48 год., Dolce & Gabbana Dolce – 57 год.

Прозорість парфумерної рідини відповідає вимогам ДСТУ 4710-2006 і становить для: J'adore — Dior, La vie est belle від Lancôme, Chanel Coco Mademoiselle, Burberry Weekend For Women, Creed Iris Tubereuse, Escada Magnetism, Flower in the Air, Dolce & Gabbana Dolce + 3⁰С.

5. Запропонована вдосконалена Методика проведення товарознавчої експертизи парфумерних товарів, яка враховує нововведенні нормативні документи у сфері парфумерних товарів. Необхідність вдосконалення такої Методики очевидна, так як в Україні використовують Методику проведення експертизи парфумерно-косметичних товарів, більш ніж десятирічної давності, яка є достатньо стислим документом (10 сторінок основного тексту) і що саме важливе - опирається на стару нормативну базу. В практичній діяльності експерта більш доцільно використовувати дві різні Методики (тобто окремо для парфумерних товарів та окремо для косметичних товарів.)

6. Доведено, що оновленню асортименту парфумерних товарів сприяє конкуренція, яка зумовлює надходження на ринок парфумерних товарів з

новими споживчими властивостями.

За результатами експертної оцінки визначено рівень якості методом рангової кореляції. З розрахунку сумарного зваженого ранжування 5 зразків парфумерної води (комплексного показника якості) ясно, що $\min X_5 = 8,844$ тому на думку експертів, найбільш переважаючою є парфумерна вода Chanel Coco Mademoiselle, а парфумерна вода Escada Magnetism на другому місці – $X_3 = 10,176$. На думку експертів, найбільш якісним є парфумерна вода Chanel Coco Mademoiselle, Escada Magnetism на другому місці.

Для аналізу конкурентоспроможності були обрані найпопулярніші виробниці жіночої парфумерної води, а саме: La vie est belle від Lancôme, Escada Magnetism, Flower in the Air. Були визначені комплексні показники якості за функціональними та естетичними показниками. Результати досліджень показали, що за функціональними та естетичними параметрами найбільш конкурентоздатною є парфумерна вода Escada Magnetism. За інтегральним показником конкурентоздатності на першому місці парфумерна вода Escada Magnetism, на другому Flower in the Air та на третьому La vie est belle від Lancôme.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вироби парфумерні рідинні. Загальні технічні умови: ДСТУ 4710 : 2006.– [Чинний від 2008-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2008. –14 с.
2. Вироби парфумерно-косметичні. Правила приймання, відбирання проб, методи органолептичних випробувань: ДСТУ 5009:2008. — [Чинний від 2009-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2008. — 8 с.
3. Продукція парфумерно-косметична. Терміни та визначення. ДСТУ 2472: 2006 [Чинний від 2006–04–24]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. –11 с.
4. Система розроблення і поставлення продукції на виробництво. Продукція парфумерно-косметична. Основні положення: ДСТУ 4821-2007 - [Чинний від 2009-01-01.]. - К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 15 с.
5. Рідини парфумерно-косметичні. Методи визначення об'ємної частки етилового спирту: ДСТУ 5008:2008 — [Чинний від 2009—01—01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2008. — 8 с.
6. Продукція парфумерно-косметична. Пакування, маркування, транспортування і зберігання: ДСТУ 5010:2008 — [Чинний від 2009—01—01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2008. — 11 с.
7. Якість продукції. Оцінювання якості. Терміни та визначення: ДСТУ 2925-94 - [Чинний від 1996-01-01.]. - К.: Держспоживстандарт України, 1995. – 34 с.
8. Випробування і контроль якості продукції. Терміни та визначення: ДСТУ 3021-95 - [Чинний від 1996-01-01.]. - К.: Держспоживстандарт України, 1995. – 74 с.
9. Товарознавство. Терміни та визначення: ДСТУ 3993-2000 - [Чинний від 2001-01-01.]. - К.: Держспоживстандарт України, 2000. – 24 с.
10. Системи управління якістю. Основні положення та словник:

ДСТУ ISO 9000-2001 - [Чинний від 2001-01-01.]. - К.: Держспоживстандарт України, 2001. – 26 с.

11. Изделия парфюмерно-косметические. Правила приемки, отбор проб, методы органолептических испытаний: ГОСТ 29188.0-91 – Москва: Комитет стандартизации и метрологии, 1991. – 14 с.

12. Барна М. Ю. Види фальсифікації парфумерної продукції / М. Ю. Барна // Науковий вісн. НЛТУ України : зб. наук.–техн. пр. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12. – С. 133–137.

13. Батуріна А.П. Экспертиза товарів: навч. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / А.П. Батуріна, ІВ. Ємченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 320 с.

14. Бичківський Р., Гунькало А. СУЯ: оцінювання ефективності функціонування // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2005. - №4. – с.42-46.

15. Васильева И.И. парфюмерно-косметические товары: курс лекций по спецкурсу „Товароведение парфюмерно-косметич. товаров для студ. днев. и заоч. отд-ний спец. 7.050301 «Товароведение и коммерч. деятельность” и 7.050303 „Товароведение и экспертиза в таможен. деле” / И.И. Васильева; ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, каф. тамож. дела и экспертизы непрод. товаров. – Донецк, 2006. – 148 с.

16. Вилкова С.А. Товароведение и экспертиза парфюмерно-косметических товаров / Вилкова С.А.: учебник для вузов. –М.: «Деловая литература», 2000 г.

17. Войткевич С.А. Эфирные масла для парфюмерии и ароматерапии / Войткевич С.А. - М., «Пищевая промышленность».

18. Волошко Н.И., Черноморец Н.А. «Парфюмерно-косметические товары: ассортимент, сертификация, особенности торговли», уч. пособие, - белгород, БКАПК, 1995 г.

19. Вотченікова О. В. Оцінка рівня якості парфумерних товарів / О. В. Вотченікова // Товарознавство та інновації : зб. наук. праць. —

Донецьк : Вид-во ДонНУЕТ, 2009. — Вип. 1. — С. 120—131.

20. Вотченікова О.В. Оцінка рівня якості парфюмерних товарів / О.В. Вотченікова // ТОВА-РОЗНАВСТВО ТА ІННОВАЦІЇ: зб. наук. праць / голов. ред. О.О. Шубін. — Донецьк: Вид-во ДонНУ-ЕТ. — 2010. — Вип. 2. — С. 50-59.

21. Гунькало А. Оцінювання результативності та ефективності системи управління якістю // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2007. — №3. — с. 40-43.

22. Емельянова И. Пакування парфюмерії / И. Емельянова // Тара та упаковка. — 2005. — №4. — С. 40-43.

23. Енпольский Л.А., Куракова Г.С. Товароведение парфюмерно-косметических товаров», учебник для вузов. — СПб.: Издательство «Деловая литература», 2001 г.

24. Зенкін М., Бичкова К., Шипукова Н., Ахмед М.А. Гаванмех. Рівень якості продукції та методи його визначення // Стандартизація, сертифікація, якість. — 1999. — №3. — с. 56-59.

25. Інфраструктура товарного ринку: непродовольчі товари : підручник / О.О. Шубін [та ін.]. — К. : Знання, 2009. — 702 с.

26. Казначеева М. Упаковка для парфюмерії: / М. Казначеева // Тара та упаковка. — 2005. — №4. — С. 44-45.

27. Каспаров Г.Н. Основы производства парфюмерии и косметики — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Агропромиздат, 1988. — 287 с.

28. Каспаров Г.Н. Основы производства парфюмерии и косметики / Каспаров Г.Н., - М. 1988 г.

29. Коломієць Т.М. Експертиза товарів: підручн.: у 2 ч. / Т.М. Коломієць, Н.В. Притульська, О. Л. Романенко. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. — ч. 1. — 370 с. — (сер. «Товарознавство»).

30. Коломієць Т.М. Товарознавча експертиза непродовольчих товарів: оп. консп. Лекції [для студ. вищ. навч. закл.]. / Т.М. Коломієць. КДТЕУ, 2000. — 120 с.

31. Кривова А.Ю., Паронян В.Х. Технологія виробництва парфюмерно-косметичних продуктів. – М: ДеЛи принт – 2009. – 668 с.
32. Легочева Н.В. Особенности потребительских свойств парфюмерно-косметических товаров / Легочева Н.В.: учеб. пособие – М.: Издательство «Слово», 2003.
33. Мельниченко Т.А. «Товароведение парфюмерно-косметических товаров», Ростов-на-Дону, 2002 г.
34. Методика проведення товарознавчої експертизи торгово-промислових палат в Україні – К: ТПП України, 2005 – 48 с.
35. Неверов А.Н., Чалых Т.И., Пехташева Е.Л. и др. Товароведение и организация торговли непродовольственными товарами: Учебник для нач. проф. образования. – 3-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2012. – 464 с.
36. Ніколаєва М.А. Теоретичні основи товарознавства : посібник для вузів / Ніколаєва М.А. – М: Норма, 2007. – 448 с.
37. О.О. Шубін Ринок непродовольчих товарів України: реалії та перспективи: монографія: в 3 т. / кол. авт.: О.О. Шубін, О.М. Азарян [та ін.]; за наук. ред. О.О. Шубіна; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк: [ДонНУЕТ], 2010. – Т. 1. – 576 с.
38. О.О. Шубіна Інфраструктура товарного ринку: непродовольчі товари / О.О. Шубіна : підручник.-К.: Знання, 2009, - 381 с.
39. Парфюмерия. Косметика // Химия Украины. – 2007. – № 6 (180). – С.62.
40. Пешук Л. В., Бавіка Л.І., Демидов І. М. Технологія парфюмерно – косметичних продуктів. – К: Центр учбової л–ри, 2007. – С. 376.
41. Пешук Л.В. Технологія парфюмерно-косметичних продуктів / Л.В.Пашук, Л.І.Бавіка, І.М.Демідов.–К.:Центрнавч.літ-ри,2007.–376с.
42. Писаренко Т. П. Особливості застосування органолептичних і

фізико- хімічних методів досліджень для експертизи автентичності парфумерних товарів / Т. П. Писаренко, А. О. Реміга // Товарознавство та інновації : зб. наук. праць. — Донецьк : Вид-во ДонНУЕТ, 2010. — Вип. 2. — С. 296—304.

43. Попова О.С.Тенденції розвитку сучасного ринку парфумерних товарів / О.С.Попова, К.В.Тишлек, В.І.Рибаченко, І.Новак // Актуальні питання сучасного товарознавства: матер.Міжнар.наук.-практ.Інтернет-конф.,Донецьк,12-13квітня2012р.—Донецьк:Вид-воДонНУ-ЕТ,2012. —С.74-76.

44. Проблеми та основні тенденції розвитку вітчизняного ринку парфумерних виробів / Н.В. Луців // Вісник Львівського інституту економіки і туризму [Текст]: зб. наук. ст. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України. Львів. інст.-т економіки і туризму; [редкол.: І.О. Бочан та ін.]. — Львів: ЛІЕТ, 2013. - № 8. — С. 174-182.

45. Промисловість України в 2007-2010 роках. Статистичний зб./заред. Л.М.Овденко.—К.:Вид-воДерж.службистат.України,2011.—307с.

46. Пучкова Т.В, Коральник С.И. Толковый словарь по косметике и парфюмерии. Т.1. — М., 1998 г- с. 12.

47. Райкова Е. Ю. Теорія товарознавства: учбовий посібник для студ. закладів серед. проф. освіти / Райкова Е. Ю., Додонкин Ю. В. — М.: Издательский центр Академия", 2003. — 240 с.

48. Сердобинская Т.А. Дизайни упаковок для парфумерних товарів/ Т.А. Сердобинска // Тара та упаковка. — 2005. — № 4. — С. 116.

49. Статистичний щорічник України за 2011 рік /заред.О.Осауленко.—К.:ТОВ"Ав-Трейд",2012.—558с.

50. Товарознавство непродовольчих товарів: посібник для спеціалізованих учбових закладів / А.П. Ходикін, А.А. Ляшко, Н.І. Волошко, А.П. Снитко. — М.: Видавництво -торговая корпорация «Дашков», 2006. — 540 с.

51. Товарознавство та організація торгівлі непродовольчими

товарами: учбовий посібник для студ. закладів серед. проф. освіти / під ред. А.Н.Неверова, Т.И.Чалих. – М.: ПрофОбрИздат, 2001. – 464 с.

52. Фридман Р.А. Парфюмерия и косметика – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Пищевая промышленность, 1975. – 199 с.

53. Чечеткіна Н.М., Путілініна Т.І. Товарна експертиза: учбовий посібник / Чечеткіна Н.М., Путілініна Т.І. ,2009 р., 206 с .

54. Шулов Л.М., Хейфиц Л.А. Душистые вещества и полупродукты парфюмерно-косметических производств - М.,«Агрехимиздат», 1990 г.

55. Яковлева Л.А. Товароведение парфюмерно-косметических товаров: учеб. для вузов / Л.А. Яковлева, Г.С. Кутакова. – Спб.: Лань, 2001. – 256 с.: ил.

56. DIRECTIVE 76/768/EEC COSMETICS DIRECTIVE, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icqc.eu/userfiles/File/Cosmetics_Directive.pdf.

57. DIRECTIVES COMMISSION DIRECTIVE 2010/3/EU of 1 February 2010, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icqc.eu/userfiles/File/2010_3.pdf

58. DIRECTIVES COMMISSION DIRECTIVE 2010/4/EU of 8 February 2010, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icqc.eu/userfiles/File/2010_4.pdf.

<http://www.marketing.vc>.

59. Асортиментна ідентифікація, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: pidruchniki.com/tovaroznavstvo/identifikatsiya_tovariv.

60. Виробництво промислової продукції за видами в Україні за січень - грудень 2011р. // Статистичний бюллетень Державного комітету статистики України.–К.:Вид-во «Лібра»,2012.С.45, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

61. Виробництво промислової продукції за видами в Україні за січень–грудень 2012р. // Статистичний бюллетень Державного комітету

статистики України.–К.:Вид-во «Лібра»,2013.–С.69, [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

62. Номенклатура споживчих властивостей, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.grandars.ua/college/tovarovedenie/nomenklatura-potrebitelskih-svoystv.html>

63. Регламент (ЄС) №1223/2009, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.icqc.eu/userfiles/File/Regulation%20EC%201223-2009.doc.

64. Ринок парфумів 2010 рік, [Електронний ресурс] – Режим доступу: arpcu.ua/docs/Market/Parfumeriya_2013.pdf

65. Скворцова А. Символіка на парфумерних флаконах / А. Скворцова // Альманах.- 2005 – № 2, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.simvolika.org>.

66. Сумарний обсяг імпорту та експорту окремих підгруп товарів за кодами УКТЗЕД, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arc.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/fl1a/showstat>.

67. Товарно-партійна ідентифікація, Науковий керівник: О.Ю. Холодова канд. техн. наук, доц., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://colref.ru>

68. Український ринок парфумерно-косметичної продукції // Асоціація «Парфумерія та косметика України, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arpcu.ua/rinkovidoslidzhennya-ta-statistichni-dani/parfumerno-kosmetichnij-rinok-ukraini.htm>

69. Якісна ідентифікація,[Електронний ресурс]. – Режим доступу: westudents.com.ua/glavy

70. Реєстр методик проведення судових експертиз Міністерства Юстиції України, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rmpse.minjust.gov.ua/page/16>